

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه ایجاد مناطق ویژه اقتصادی فسا، گناباد، ابرکوه، زنجان، گچساران و میبد»

مشخصات لایحه

دوره نهم - سال اول

شماره ثبت:

۲۵۵

شماره چاپ:

۵۰۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۲/۲/۳

مقدمه

تأسیس مناطق ویژه یکی از راهکارهای توسعه کشورها با استفاده از استراتژی‌های برون‌نگر و بهره‌گیری از فرصت‌های موجود در نظام اقتصاد جهانی است. این مناطق دارای مقررات اقتصادی متفاوتی با دیگر نقاط سرزمین اصلی هستند تا این تفاوت‌ها بتواند زمینه جذب سرمایه، ارتقای تولید، رونق تجاری و صادرات و در نتیجه افزایش رشد اقتصادی را فراهم آورد.

۱. موضوع لایحه

دولت با ارائه لایحه‌ای در قالب یک ماده واحد از مجلس اجازه خواسته است که در ۶ منطقه شهرستان‌های فسا، گناباد، ابرکوه، زنجان، گچساران و میبد منطقه ویژه اقتصادی ایجاد نماید.

۲. پیشینه قانونی

بعد از اشاره به مناطق ویژه حراست شده در تبصره «۲۰» قانون برنامه اول توسعه و همچنین جزء «۱» بند «د» تبصره «۲۵» قانون برنامه دوم توسعه، مناطق متعددی در کشور با عنوان مناطق ویژه تأسیس شد که می‌توان به جدول زیر اشاره کرد. با توجه به جدول فوق تعداد مناطق ویژه تاکنون ۶۰ منطقه است که در صورت تصویب این لایحه به ۷۱ منطقه می‌رسد.

نام دفتر:
مطالعات اقتصادی

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۲۰۱۳۰۳۸

تاریخ انتشار:

۱۳۹۲/۴/۲

نام مناطق	تعداد مناطق ویژه اقتصادی	قانون مربوط	مرجع تصویب منطقه
سیرجان بوشهر پیام	۱۶	مستند به تبصره «۲۰» قانون برنامه اول توسعه و جزء «۱» بند «د» تبصره «۲۵» قانون برنامه دوم توسعه	دولت
سرخس شهید رجایی یزد			
بندر بوشهر خلیج فارس کشتی‌سازی خلیج فارس			
ارگ جدید انرژی پارس لرستان			
پتروشیمی امیرآباد سلفچگان			
شیراز	۲۳	قانون ایجاد یک منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ۲۳ منطقه ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۷/۴ مجلس	مجلس
سیستان کاشان اسلام‌آباد غرب			
مریوان شهرکرد نمین			
بیرجند شهری بندر امام خمینی (ره)			
لامرد جهان‌آباد نوشهر			
نیریز اترک مهران			
کازرون منطقه اقتصادی شمال استان بوشهر			
دوغارون دامغان رفسنجان			
سلماس سمنان	۳	قانون ایجاد مناطق ویژه اقتصادی سهند مراغه، آستارا و سهند مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس	مجلس
سهند مراغه آستارا سهند			
پارسیان سبزوار بانه	۲۳	قانون ایجاد مناطق جدید ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۹/۲۸ مجلس	مجلس
لاوان کاشمر سراب			
اردکان بروجرد بستان‌آباد			
صدوق لاهیجان میرجاوه			
کاوه چهرم زاهدان			
زرنديه قصر شیرین ملایر			
گرمسار شهرضا شوش			
بجنورد زرنديه ویژه مبلان و دکوراسیون			
فسا ابرکوه گچساران			
گناباد زنجان میبد			

۳. بررسی موضوع

درخصوص این لایحه توجه به سه نکته ضروری است:

الف) در صورت تصویب این لایحه تعداد مناطق ویژه در کشور به ۷۱ منطقه می‌رسد و پیشنهاد تشکیل مناطق ویژه دیگری نیز در دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی در حال بررسی است. نکته قابل تأمل آن است که آیا استراتژی بلندمدت توسعه کمی این مناطق از نظر تعداد و با توجه به آمایش سرزمین و برنامه‌ریزی کلان صورت می‌پذیرد یا صرفاً انگیزه‌های منطقه‌ای موجب رشد فزاینده تعداد این مناطق شده است؟ «مسئلاً این مهم برعهده معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی و دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی است که استراتژی کشور درخصوص توسعه این مناطق را ارائه دهند».

ب) شایان توجه است که ایجاد هر منطقه ویژه اقتصادی مستلزم برخورداری از اسناد، مدارک و شرایط قانونی ذیل می‌باشد:

۱. تعیین گرایش تخصصی غالب و امتیاز مکانیابی مناسب با گرایش اصلی منطقه شامل فاصله با ذخایر اصلی نفت و گاز کشور، فاصله تا سواحل و بنادر (گرایش نفت و گاز و پتروشیمی) و یا فاصله با ذخایر اصلی کانی‌های فلزی و غیرفلزی کشور (سنگ آهن، زغال‌سنگ و...) و فاصله تا سواحل و بنادر (گرایش صنایع انرژی‌بر) و یا فاصله تا قطب‌های اصلی کشاورزی و دامپروری کشور مطابق آمارهای رسمی و بازارهای هدف (گرایش صنایع تبدیلی و بسته‌بندی) و یا موقعیت نسبت به مرزهای و کریدورهای ترانزیتی (گرایش ترانزیت و خدمات) و یا موقعیت نسبت به مرزهای کشورهای هدف (گرایش تجاری، صادرات و صادرات مجدد) و یا موقعیت نسبت به مراکز جمعیتی (صنایع سبزی و صنایع کوچک و متوسط) و یا موقعیت نسبت به مراکز جمعیتی (صنایع HI TEC).

۲. تعیین سازمان مسئول خصوصی، دولتی، عمومی و یا تعاونی (نامه پذیرش رسمی سازمان مسئول و ارائه اساسنامه).

۳. نظریه استناداری و تعهد برای حمایت.

۴. مساحت محدوده پیشنهادی و موقعیت جغرافیایی (جهت اربعه و موقعیت نسبت به شهرهای اطراف و...).

۵. نقشه منطقه (با ذکر طول هر ضلع).

۶. کروکی موقعیت منطقه ویژه نسبت به نزدیک‌ترین شهرها و شریان‌های ارتباطی.

۷. وضعیت محدوده از لحاظ تملک (سازمان ثبت اسناد، سازمان اراضی و...) و نیز معارض داشتن و یا نداشتن زمین‌ها.

۸. نظریه اداره کل حفاظت محیط زیست.

۹. نظریه گمرک (موافقت اداره کل گمرک استان با تأمین نیرو و امکانات گمرکی مورد نیاز منطقه).

۱۰. شرایط عمومی شامل اجماع نسبی مسئولان سیاسی و اقتصادی استان و شهرستان در مورد ضرورت وجودی و گرایش منطقه و نیز تعهد به تأمین زیرساخت‌ها و استقبال صاحبان سرمایه و فعالان اقتصادی استان و شهرستان از ایجاد منطقه و تمایل برای سرمایه‌گذاری.

۱۱. مسائل فنی مانند مقاومت خاک و مکانیک آن، جهت وزش باد، زلزله‌خیزی منطقه، جهت و سرعت باد، شدت گردوغبار، موقعیت منطقه به لحاظ احتمال بروز سیلاب.

۱۲. هم‌راستایی طرح‌های منطقه با برنامه‌های کلان ملی و منطقه‌ای.

۱۳. وضعیت اراضی منطقه از لحاظ یکپارچگی، بلامعارض بودن، همواری زمین، مالکیت قطعی، نداشتن محدودیت‌های زیست‌محیطی برای گرایش مورد نظر، کاربری کشاورزی نداشتن، کاربری مرتع نداشتن و وسعت.

۱۴. برخورداری از زیرساخت‌ها مانند آب، برق، گاز، خط آهن، مخابرات، بندر، فرودگاه و راه‌های آسفالتی اصلی و یا فاصله تا شبکه‌های زیربنایی خدماتی مانند مراکز جمعیتی و دانشگاهی، زیرساخت‌های اقتصادی و مراکز اقامتی و تفریحی و منابع تأمین انرژی (برای صنایع انرژی‌بر).
ج) مسلماً تمام این مناطق از ویژگی‌های یکسان و مزیت‌های واحد برخوردار نیستند. با توجه به اینکه مطابق متن ماده (۱) قانون مناطق ویژه شرط ایجاد منطقه وجود استعداد و توان لازم برای تحقق اهداف است به‌نظر می‌رسد به‌جای تعجیل در تصویب این مناطق، کمیته‌هایی برای بررسی بیشتر موضوع و شناخت استعدادها و توان منطقه تشکیل و پس از اطمینان از ظرفیت هر منطقه به تصویب آن پرداخته شود.

پیشنهادها

۱. با توجه به رسیدن تعداد مناطق ویژه اقتصادی به بیش از ۷۰ منطقه، لازم است در تصویب این لوایح به دورنمای آمایش سرزمین کشور و استراتژی کلان اقتصاد درخصوص توسعه کمی و کیفی این مناطق، کارکرد آنها تاکنون، آسیب‌شناسی مشکلات و چالش‌های پیش رو و کاهش درآمدهای مالیاتی دولت توجه شود.

۲. در بررسی لایحه از تصویب فهرست‌وار مناطق مختلف پرهیز و هر منطقه بعد از اثبات برخورداری از استعداد و توان منطقه‌ای (شرایط قانونی) مورد نیاز برای ایجاد یک منطقه ویژه مورد تصویب قرار گیرد.